

Szegeden élnek és dolgoznak Baka István

● Mit jelent számodra Szeged? Van-e szegediség? Versmeghatározó élményedé vált-e ez a város?

— Szerintem kisebbrendűségi érzésre vall, hogy itt állandóan szegediségről beszélnek. Juhász Gyulával értek egyet, aki azt írta, hogy „nincs szegedi költő”. Annak ellenére, hogy ma a szegediségnek mintegy mintája éppen Juhász Gyula költészete. S akik ezt a szegediséget vállalják, azok éppen Juhász Gyulához írnak verset, s ezt a Juhász Gyula-féle érzelmes, kisebbrendűséggel teli, az elzártság érzését sugalló költészetet művelik. Ezzel a fajta szegediséggel nem vállalom közösséget. A városhoz érzelmileg nem is kötődhetnék különösebben, mert más vidékre való vagyok. Szülővárosomról, Szekszárdról egész novellaciklust írtam, de az sem kapcsolódik ahhoz a Szekszárd képhez, amit Babits Halálfiainak s Mészöly Miklós novelláinak alapján alkothatunk. Itt sem egyfajta szekszárdi-ság ábrázolásáról van szó, hanem a városhoz kapcsolódó kamaszkori emlékeim feldolgozásáról, amelybe szegedi figurák, képek és élmények is bekerültek.

● A városhoz mint befogadó közeghez milyen a viszonyod?

— A Tiszatáj rendszeres és kiemelt helyen közöl. Estjeim nemigen szoktak lenni a városban. A város kulturális irányítása nem kedvel különösebben. Megesett, hogy egy magyar tanárnak fegyelmet akartak adni, amiért egy irodalomórát szentelt szerény munkásságomnak.

Kevés visszajelzést kapok műveimről, mert ritkán van alkalmam arra, hogy valódi vagy potenciális olvasóimmal találkozhassam. Igaz, olyan emberektől, akiknek a véleményét komolyan veszem, sűrűn kapok visszajelzést. Közönségsikerre pedig nem törekszem, bár nem is utasítottam vissza. Fontosabb, hogy azok, akiket becsülök, figyelemmel kísérik munkásságomat, és segítenek is. Mindezek miatt például az egyetemisták ízléséről kevéssé vagyok tájékozott.

● Lehet-e azt mondani, hogy költői működésed egyfajta népies vonulathoz tartozik? Azért kérdezem, mert sokak így vélekednek róla.

— A magyar irodalomnak a közhit szerint jelenleg is van egy népies és egy urbánus vonulata. Engem, valószínűleg általában népiesnek tartanak, holott városi gyerek vagyok, s a folklór alig hatott rám. És bár egy időben a Nagy László-iskolához soroltak, valójában egészen harmincéves koromig idegenkedtem Nagy László költészetétől. A háború utáni lírából egyedül Pilinszky koral költészetét szerettem igazán.

De urbánus sem vagyok, a mai értelemben, mert ez ma egyrészt a budapestiekre vonatkozik, másrészt pedig képektől megfosztott versélményt jelent. Élményeim alapvetően kisvárosiak. Ez azt jelenti, hogy meghatározó a természeti élmény, prózáim ez nem paraszti jellegű, vezökönt inkább a kisvá-

ros természeti környezetét tudtam felhasználni, magának a városnak a világát viszont, úgy éreztem, sokkal jobban lehet epikus formában visszaadni. Vers- és prózaeszményem el is tér egymástól, például a „tiszta”, tehát cselekmény nélküli költői prózát nem szeretem. Olyan írókhoz vonzodom inkább, akiknél a cselekményesség és a látomás egymást erősíti. Ezért csodálom Bulgakovot és Marquetzt.

● Vannak, akik azt mondják, hogy verseid — éppen az erős kép dominancia révén — túlságosan is stilizáltak. A Baka-vers hőse egy stilizált ember, mondják, így keveset tud arról mondani, milyenek vagyunk most és itt...

— Szerintem a hétköznapi-ság, az esetlegesség divatos kultusza sokkal nagyobb veszélyt jelent és sokkal modorosabb, mivel a lírát magát szünteti meg. A vers igenis a megnyilatkozás ritka alkalma, amihez fehér ingbe kell öltözni. A jelentéktelen magánügyekről fecsegő verseket épp úgy nem szeretem, mint a dokumentalista iskola filmjeit. És sokkal jobban érdekel tizennégymillió ember sorsa, mint három verébé.

● Általánosan elterjedt vélemény, hogy a jelenkori magyar irodalomban a próza jóval erősebb, mint a líra. Neked mi erről a véleményed?

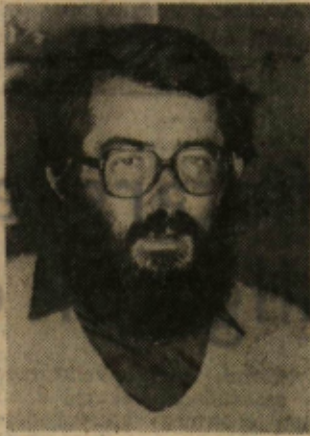
— Egy adott pillanatban sohasem lehet teljes biztonsággal megállapítani, hogy az irodalom melyik része erősebb. A hatvanas években például Váci Mihályt tartották a legnagyobb költőnek, holott akkor is Nagy László, Pilinszky és Weöres voltak azok. A mai líra sok jelensége még nem fér be a kritika skatulyáiba, a prózához viszont már találtak skatulyát. Mai prózáinkat, még jobban, mint a lírát, a modorosság eluralkodása jellemzi és a mindent elárasztó fecsegés. Tehát korántsem bizonyos, hogy jelenleg a próza az erősebb. Különböző is: tíz év múlva nem fog számítani, hogy milyen volt a líra vagy a próza egésze, addigra már csak a kiemelkedő alkotások maradnak meg, amelyek a maguk idején talán fel sem tűntek, mert éppen más volt a divat. Mint például Az Ikszek Spirótól, vagy Döbrentei Kornél költészete, amelyek koránt sem kapják meg azt a kritikai hangot, amelyet megérdemelnek.

● Mit olvashatunk tőled a közeljövőben?

— Rövidesen megjelenik Szekszárdi mise című prózakötetem, és — a kiadói terv szerint — jövőre kerül az olvasók kezébe harmadik verseskötetem, Döbling címmel.

● Köszönöm a beszélgetést.

BELÁNYI GYÖRGY

(Benyhe János felvétele)

Baka István:

HELSINGÖR

Viktor Szosznorának

Helsingör homokóra
ő méri éjszakám
őrzései peregnek
a sikátor nyakán

a Fő-térről a Dísz-tér
kelyhébe s vissza ím
kardokkal alabárdal
zörögnek perceim

kopolyú-zsalugáter
pikkely-cserép a házon
bűdös bendőbe zárva
átúszom éjszakámon

múlik az éj a hajnal
pengéje fölhasítja
vér ömlik és a dánok
szétfröccsennek visítva

ó csillag-bogú háló
ki vet ki éjszaka
kit részegíti a hajnal
hal-ember-vérszaga

Helsingör homokóra
Helsingör harcsabendő
zörög a percek vértje
terjeng a vér a fertő

Helsingör hol az örök
homokja elpereg
hol úsznak hal-dízőzők
és Hamlet-hold mereng

Helsingör hol a görliök
gírlendjain dereng
virradata a vérnek
véróra cseppre csepp

a Fő-térről a Dísz-tér
kelyhébe s visszahull
az őrzései a vér és
ablak tárog halul

múlik az éj de véget
nem ér pereg megint
s hal-Ofélia éjek
örvényében kering

Helsingör harcsabendő
halbél-sikátorok
terjeng a vér a fertő
és Hamlet-hold borong

Helsingör hol a vérem
véróra csöppre csöpp
és nem múlik az éj nem
mert Helsingör örök